

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
PRZYSIÓŁKA JODŁOWNIK

2. Czas powstania

XVIII/XIX w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

JODŁOWNIK

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **DZIERŻONIOWSKI**

gmina: **DZIERŻONIÓW**

6. Współrzędne geograficzne

50°38'52"N 16°36'41"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: *Tannenkretscham* (1785 r.), *Tannenber* (1830 r.), *Wyganice* (1945 r.), *Jodłownik* (1946 r.)

HISTORIA:

Pierwotnie Jodłownik nie był osobną wsią, ale niewielkim przysiółkiem Ostroszowic, na terenie którego w XVIII w. funkcjonowała karczma, stąd pierwotna nazwa tego miejsca: *Tannenkretscham* – Jodłowa Karczma. Również opisy Śląska z XVIII wskazują, że Jodłownik miał być przysiółkiem wsi Ostroszowice. W 1785 r. właścicielem dóbr w Jodłowniku był baron von Seehr-Thoss. W 1830 r. niewielka osada liczyła 44 domostwa oraz 238 mieszkańców, w tym 14 katolików. Do kolonii przynależały wówczas dwa młyny wodne i wiatrak, zlokalizowane jednak z nieznanym oddaleniu od wiejskiej zabudowy. W XIX w. Jodłownik zaczął funkcjonować jako niewielka wieś turystyczna. W XX w. funkcjonowała tu fabryka maszyn tkackich, którą rozbudowano już w okresie po 1945 r. W latach 60. XX w. na terenie Jodłownika powstało osiedle mieszkaniowe dla pracowników zakładu. Do dziś na terenie miejscowości zachowało się kilka budynków mieszkalnych, pochodzących zasadniczo z początku XX w. Nie rozwinęły się tu jednak typowe dla regionu duże zabudowania mieszkalno-gospodarcze. Centrum zabudowań wsi stanowi budynek dawnej karczmy (*Gasthof zur grünen Tanne*). Miejscowość posiada czytelną, układ ruralistyczny, zaburzony jednak w części, w której znajdują się znaczenie przebudowane zabudowania przemysłowe (dawnej fabryki) oraz – położone naprzeciwko – przy ul. Ogrodowej zabudowania osiedla pracowniczego. Od 2003 r. Jodłownik stał częścią częścią miejscowości Ostroszowice.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

12 czerwca 2023 r.

mgr Jędrzej Musiał

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	JODŁOWNIK	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	DZIERŻONIÓW	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY PRZYSIÓŁKA JODŁOWNIK	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórkę.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, Breslau 1830.*
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, 1845.*
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 21, A—M, *Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie, Przedgórze Paczkowskie*, red. M. Staffa, Wrocław 2008.
- Zimmermann F. A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Bd. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- Messtischblatt Langenbielau 5365, 1936 r.

12 czerwca 2023 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

mgr Jędrzej Musiał

